

Kakó lesu podobo orehoviga dati?

1) Spodnja farba: $\frac{10}{16}$ svinčene beline, $\frac{5}{16}$ okra in $\frac{1}{16}$ angležke rudečice.

2) Farba za lepoticenje: kelniška perst, štreme se naredé z žgano tero sieno, svitlo ombro in berolinsko višnjevo farbo (Berliner Blau).

3) Opravilo. Spegel (Flamme) v orehovim lesu se naredí z usnjem, piramida pa z luknjičasto môrsko gobo; podoba beline v lesu (Splintholz) se s tanjko klopčino naredí, s katero se rahlo po lesu tiplja; létine se malajo z mačjim čopičem in se pobrišejo z jazbičjim, de se prava podoba orehoviga lesa napravi.

Kakó lesu podobo mahagonoviga dati?

1) Spodnja farba: $\frac{7}{8}$ lepe rumene farbe, ki se Chromgelb imenuje, in pa $\frac{1}{8}$ angležke rudečice.

2) Farba za lepoticenje: žgana tera siena, in za štreme kelniška perst.

3) Opravilo kakor pri orehovim lesu.

Kakó lesu podobo palisandra dati?

Palisander práv tamen ptuj les.

1) Spodnja farba: $\frac{3}{4}$ angležke rudečice, $\frac{1}{4}$ kelniške persti.

2) Farba za lepoticenje: polovica kelniške persti, polovica pa berolinske višnjeve farbe.

3) Opravilo. Z votlim šetinastim čopičem se vleče góri in dóli, z luknjičasto môrsko gobo se briše in vse potem z jazbičjim čopičem lepo navprek pobriše, de se palisandrova podoba prikaže.

Zadnje opravilo pri vsakterim lepoticenji je: posušeni lepoticeni les z firnežem ali s kopalom lepo in rahlo enkrat ali dvakrat prevleči, de je vse lepo gladko; od tega smo že zgorej opomnili. — Hišno ali cerkveno orodje takó lepoticeno se da brez vse škode umiti ali z mokro cunjo obrisati, kar je treba.

Mizarjem smo že enkrat povedali, de se iz laneniga olja nar boljši firnež skuha, če se na 10 funtov laneniga olja 4 lóte sreberne glete (Silberglätte) in 2 lota žganiga galúna vzame, kar stori, de se tak firnež naglo posuši in posebno lepó sveti.

Kakó se nar boljši kopalov firnež (Kopal) naredí, bomo po Hajncovim poduku tukej povedali:

10 funtov kopala se dene v bakren (kufrost) kotliček, in se s kakimi 5 ali 7 kapljicami terpentinoviga olja poškopí. Kotliček se postavi potem na nagel ogljen oginjin se s plehastim pokrovom pokrije, kateri ima v sredi luknjo, de se zamore kopal z železnim količem mešati. Dokler ima dim, ki skozi imenovano luknjo gré, višnjevo farbo, še kopal ni popolnoma raztopljen, kar se tudi na železnim količu lahko vidi; ko pa začne dim bolj tamen prihajati, je to znamenje, de je kopal dovolj raztopljen. Zdej postavi kotliček berž od ognja in perdéni takó raztopljenimu kopalu 6 funtov pogrétiga laneniga firneža, v katerim so že 4 lóti sreberne glete in pa 2 lóta žganiga galúna raztopljeni. Perdeni potem še tudi 4 funte pogrétiga beneškiga terpentinoviga olja, in sicer takó, de z železnim količem neprenehama mešaš, kadar terpentino olje perlivaš, de se dobro skupej zmeša. — Práv dobro je, če se kopalov firnež kakih 6

tednov vleží; zakaj kopal in vino imata to lastnost, de če delj ležíta, boljši sta.

Razdelitev pašnikov v Doberli Vasi na Koroškim.

Lanjsko leto so Dobrolčanje vse pašnike razdelili, ki so se le razdeliti dali, okoli 40 oralov, in ta razdelitev že letas veliko dobička obeta. Popotnik, kateri je poprej ali pa letas ali pa še le bo po cesti od Doberle Vasi proti Blekovcu popotoval, se bo lahko tega prepričal, — ja, on bo obstal in se čudil. Tukej, kjer so poprej kumerne krave lakoto pasle, medle svinje pusto zemljo od lakote prerivale in pa sprideni otroci mlajši še nedolžne otroke brez mere in števila malopridnosti učili, in takó že v prvi mladosti njih mlado sercé popačili, — tukej kjer ni bilo družiga slišati kot otroče vpitje, in pa preklinjevanje in tepenje živine — tukaj prijatel! ne boš zdej družiga slišal in vidil, kakor rahlo šumljanje vetra skozi velike kose vsejaniga, in že visoko izrašeniga barú (Fenich*), kteriga si je vsak priden posestnik hitel spomladi v novo razorano zemljo sejati. De pa nekteri zavoljo svoje stare neumne terme še niso svojih delov razorali in obsejali, in se takó svojiga lastniga dobička branijo, si bo vsak bravec lahko mislil, de je ta delitev veliko zopernikov imela, kateri so močno nasproti delali, in s tem pokazali, de jim še luč praviga kmetovanja zasijala ni. Vunder je tacih le malo, in réči se mora, de po prizadevanji našiga bistriga in za vse koristne naredbe neutrudljiviga kantonskiga komisarja gosp. Tomaža Puherja, in s pomočjo več umnih kmetov tega kraja, je to delo že blizo do konca dognano.

Ne morem pa jenjati, de bi našim vsiga spoštovanja vrednim Novicam hvale ne rekel: de so one začetik tega koristniga dela. O de bi jih pač naši koroški kmetje vedno bolj brati začeli!

V Doberli Vasi 20. veliciga serpana 1847.

Od vraž na dalje.

V 31. listu je bila strašna hudobija na znanje dana, de je na Gorenskim neki kobili jezik odrezan bil. Še zdej se ni za práv zvedlo, kdo de je to storil — iz vsih okoljšin pa zmirej bolj verjetno prihaja, de tega morde ni kak sovražnik ali hudobnež storil, ampak kak babjovérec, ki neumne vraže verjame, de jezik take kobile, ki je po celim truplu brez nar manjši bele lise lepo černa, in ki je eno ali že več žebet imela, ima prečudno moč v sebi, človeku k vsimu pripomoči, karkoli le doseči želí. — Gospodár imenovane kobile je práv miren in tih človeček in živí brez sovražtva; imel je 4 konje v hlevu, in ravno ta kobile je nar bolj v kotu skrita stala. Če bi bil kak sovražnik to storil, bi bil gotovo raji eno ali drugo živinče v hlevu zabodil ali kakó drugači poškoval — ne pa, de jo je v dežji iz hleva odpeljal in ji pod kozelcam samo jezik odrezal.

Kér je tedej med nekterimi zlo zabitimi ljudmi ta vraža, de ima jezik černe kobile imenovano čudopolno moč v sebi — je lahko verjéti, de je uboga kobile móglá po neumni vraži svoj jezik in življenje zgubiti. — Prášamo tiste, ki kaj taciga verjámejo, ali niso bolj neumni, kot živina? Ali se jim spodobi, de imajo človeško obličje? Ali je res, de imajo um in pamet? Ne iskricé uma pa tudi vére nimajo, sicer bi Božje mogočnosti ne perpisovali konjskimu mesu (jeziku)! De ima jezik kake hude babe strupeno moč v sebi, in de se je

*) Po Koroškim in Štajarskim je bar veliko bolj obrajtan kakor prosó zavoljo slame, kj je posebno dobra piča za pitanje živine. Na Koroškim in Štajarskim se tedej vidi veliko njiv z baram obsejanih. Vredništvo.

po tacih jezikih na svetu brez copernije že veliko hudiga zgodilo, to je stara prepričana reč, — de ima pa jezik černe kobile kako drugo moč v sebi, kakor jesti in piti, je takó neumna vraža, de je človeka sram, od tega kaj več govoriti.

J. U.

Poslušajte!

kaj vam bomo od zagovarjevcev kačjiga strupa povédali.

Koliko od strupeniga gada pičenih ljudi je že pomerlo po neumni vraži, de so, namest prave zdravilne pomoči iskati, kakiga goljufa poklicali, ki si moč pripisuje, de zamore, naj si bode pri človeku ali pri živini, kačji strup zagovoriti! Ni davnej kar se je taka nesreča — kakor ste brali — zopet na Gorenskimi pripetila. Danes vam pa oznanimo ravnanje Matajata, ki je imenovani deklici strup tako zagovorjal, de je drugi dan umerla. Takóle se glasi:

„Tam stoji ena sveta gôra; na ti gôri stoji en zlat stol, na tém stolu sedi en svet mož, sveti Šenpasa; k njemu je peršla mati božja, je pernesla usmiljeniga Jezusa, je pa rekla trikrat eden za drugim: zakaj ti ne fertigješ tega človeka od strupa pičeniga?“

Zdej trikrat v kruh dihni, na kruh stori sveti križ, potlej pa sam sebi, in imaš ven zginiti skoz in v imenu svetiga Šenpasa, in svetiga Urha, in skoz te tri svete božje peršone: Boga Očeta, Sina in svetiga Duha. Potlej pa reči: jez vérjem v Boga Očeta, jez vérjem v Boga Sina, jez vérjem v Boga svetiga Duha. Potlej pa móli tri Očenaše in Češene Marije in Véro. —

Ti zagovorici, ki so jo nam častit gospod iz Gorenskiga na znanje dali, pristavimo še eno, ki smo jo sami od nekiga človeka za 40 krajcarjev zvedli, ki bičnike (gajželnike) prodaja in zraven tega tudi kačje strupe zagovarja; takóle se glasi:

„Ena gôra sv. Šenpolaja; tam je ena stezica, hodi po nji Marija Devica; jez prosim v imenu sv. Šenpolaja, prosim v imenu Marije Device, vsih svetnikov in svetnic božjih, v imenu sv. treh kraljev, v imenu Boga očeta, sina in sv. duha. Amen. Prosim, de bi šel strup te pozemeljske reči proč od tega človeka (ali te živine).“ — Po tem se moli Očenaš, Češena Marija in pa Véra. —

Kaj je od tacih vražnih ljudi misliti, nam še ni nihče lepši razložil, kakor so popisali milostljivi knez in škof Anton Slomšek, rekoč: Skrivnost božje moči je velika, pa te skrivnosti Bog ni starim babam, ne rokomavzarjam, ne ciganam razodel, kterih veliko se še prav prekrižati ne zná. Kaj ima tedej pravičen kristjan od vsih teh in takih vraž deržati? Ne verjeti vsaki babeli, ki mu v boleznih, ali v kaki drugi sili take reči priporoča; ne poslušajte ptujih beračov in krivih prerokov, ki po božjih potih in po skrivnih kotih take pomote trosijo. Ljulika so take zmote na njivi svete vére, ki pšenico dobriga nauka dušijo, de se vérje, kar nič ni; kar je potreba znati, pa pozabi. Prazno vračstvo ali zdravilo so take zmote, ki bolnika motijo, de se mu boleznin zaide, in pomagati zamudí. Goljufen denár so take reči, s kterimi upajo praznovérni ljudje dolgé svojih grehov poplačati, in si nebesa kupiti; ali idi si kupvat z goljufnim denarjem; še zaperli te bojo, ako taciga denarja ne pokončaš.

Kaj je storiti pravovérnemu kristjanu s takimi vražnimi in praznovérnimi rečmi?

Pod smertnim greham ne drugim priporočati ne pripisovati ali posojvati, in ljuliko po njivi katoljske cerkve sejati; ampak, kakor so sveti škofje v Rimu pod papežem Caharijem sklenili, mora vse te in take lažnjive reči v ognji sožgati in pokončati, drugači greh stori; in ako se takih vraž terdovratno derži, je od svete cerkve v pano djan, in večni božji sodbi izročén, česar nas večni Bog obvari! Od vsiga tega Kristus govori per sv. Matevžu 15, 13-14. rekoč: „Vsak sa-

dež, kteriga ni zasadil moj nebeški Oče, bo s korenino izruvan. — Pustite jih, slepci so, in slepce vodijo; če pa slepec slepca vódi, oba dva v jamo padeta.“

Dajte jésti lačnim!

To zopoved Dunajčanje letas práv obširno spolnujejo; veliko dobrotnikov je namreč v družbo skupej stopilo, ki revežem vsak dan brez plačila Rumfordovo juho (župo) delíjo, tisto juho namreč, ki so jo že v hudih létih 1816 in 1817 po več deželah in tudi na Krajnskimi revežem delili, zató kér se da po ceni napraviti in tolikanj zda, de masele zamore zdraviga človeka 24 ur preživiti; en masele veljá 1 krajcar.

Iz česar neki obstoji ta juha, de je takó tečna in pa vunder takó dober kup? bodo radovedni bravci prašali. — Iz tegale (za 24 ljudi na dan): vode 20 funtov in 16 lotov; jesiha 26 lotov in pol; solí 11 lotov; krompirja 5 funtov in 10 lotov; graha 1 funt in 26 lotov; ječmena 1 funt in 14 lotov; kruha 1 funt in 20 lotov.

Neki grof, Rumford po imenu, je dobroto znajdel, tako juho kuhati. Malo ljudi je bilo na svetu, de bi si bili toliko za reveže prizadevali, kakor imenovani gospod, ki je bil v letu 1752 v severni Ameriki od práv révnih staršev rojen. Ob času vojske, ki so jo Amerikanci z Anglezi imeli, je stopil v angleško službo in se je tukej toliko zaslug pridobil, de je bil v vitežki stan povzdignjen. Čez nekaj let je pa stopil v Bavarsko službo in je v Munakovim očitnimu beračevanju konec storil in fabrike napravil, kjer so reveži delo in živež dobivali; on je bil prvi, ki je na Bavarskim sajenje krompirja priporočal, in ljudi ognjiša delati učil, na kterih se lahko veliko derv prihrani; tukaj je tudi gori imenovano juho kuhati učil, ki ima še zdej od njega imé. Zavoljo mnogih in velikih zaslug za Bavarsko deželo je bil v grofovski stan povzdignjen. — Umerl je 22. velikiga serpana 1814 na svojim selu Auteuil blizo Pariza. Njegove kosti so že strohnéle, — njegovo delo pa bo živélo, in živilo še tavžent in tavžent siromakov!

Dr. B.

Od šolskih reči.

Z velikim veseljem slišimo, de se po mnogih farah na Štajarskim šolski učitelji dobro védejo, in de si nekteri duhovni gospodje kar veliko prizadevajo, deželske šole na vso moč povzdigniti in ljubezin do poduka v mladih sercih zmirej bolj vneti. Med drugimi hvale vrednimi gospodi slišimo gosp. J. Hašnika, kaplana v Šent-Jurji v Tabru, sosebniga prizadevavca čislati. Pri velikih družih opravkih so celo pretečeno jesen vsak dan po 4 ure otroke v vsih potrebnih vednostih skerbno učili; otroci, ki o vsih Svetnikih 1845 še čerke poznali niso, so pri jesenski skušnji 1846 slovensko in nemško práv gladko brali, mnogi izmed njih lepó slovensko pisali po našim sedanjim pravopisu. Razun tega jih napeljujejo k lepimu zadržanju in založujejo šolo z mnogimi darili.

Od gosp. J. Zabukoška, fajmoštra pri sv. Lenartu poleg Laškiga na Štajarskim, smo kmalo po novim letu dobili lep nagovor na nedeljske šolarje in šolarce ob novim letu, za kteriga nam je práv žal, de ga zavoljo sile družih sostavkov nismo mógli koj ob novim letu v Novicah natisniti; ga bomo tedej prihranili za pripravi čas ob prihodnjim novim letu.

Nekaj od malih šol na Francozkim.

V 17. Dunajskim nedeljskim listu berémo tóle: „Po kraljevim ukazu od leta 1833 ima létno plačilo